

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročilna letna 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, c. ek. posebe. Pošt. šek. rač. 11.197. Telefon 5112

Izredno

posvetovanje predsednikov

sreskih društev, upravnega in nadzornega odbora sekcije JUU za Dravsko banovino.

(Nadaljevanje poročila.)

Obrtno in trgovsko nad. šole.

Dodatno k tajniškemu poročilu je poročal tov. Viktor Grčar o delu odseka za obrtno in trgovske nadaljevalne šole. Omenja, da so službene novine pred kratkim priobčile nov zakon o obrtih. Zakon je dober. Pri se stavi ni bil nevaževan predlog, ki ga je sprejela naša banovinska skupščina. V tem me potrjuje besedilo nekaterih členov, ki se do celja krije z besedilom v našem predlogu.

Uspeli nismo v členih, ki se tičejo učnega osebja. Uspeli pa smo glede organizacije šol. Vzdrževanje ne sloni več samo na občini, marveč tudi na poslodavcih, banovini in državi. Uspeli tudi nismo glede minimalnega števila vajencev, ki je potrebno za ustanovitev obrtno-nadaljevalne šole, ker smo predlagali število 30, zakon pa določa 50.

Novi zakon je važno dopolnilo zakona o narodnih šolah. Izučba obrtni ni več samo obrtnikova zadeva, marveč je bistven del šolske izobrazbe. Kjer ni obrtno-nadaljevalne šole, morajo vajenci obiskovati višjo narodno šolo.

Ministrstvo za trgovino in industrijo izda na predlog bana in po zaslišanju trgovskih in obrtnih zbornic pravilnike in učne načrte. Ker se učiteljstvo pri tem ne upošteva, je naša naloga, da stopimo v stik s temi činitelji in jim razložimo svoje stališče.

Treba je sklicati anketo, ki naj sestavi spomenico in jo predloži na merodajna mesta. To se bo zgodilo takoj, čim dobimo potrebne statistične podatke.

Glede nadzorstva šol je osvojeno naše stališče. Strokovno učiteljstvo bo imelo v banovinskem šolskem odboru 3 zastopnike.

Sekcija, odsek in njegovi člani bodo stori- rili vse, da stvar ne bo zamujena.

Predsednik tov. Dimnik se poročevalcu zahvali za temeljito poročilo in vestno delo na tem področju. Sekcija ga naproša, naj napiše primeren članek o teh vprašanih v »Prosveiti«, ker so ta vprašanja važna za vse ono učiteljstvo, ki poučuje na teh šolah.

Odobrena stališča k predsednikovemu in tajnikovemu poročilu.

1. Vsako sresko društvo naj sestavi točen seznam nečlanjenega učiteljstva v svojem okraju. Prepis naj pošlje tudi sekciji.

2. Tovariši, ki se poslužujejo za dosego boljšega učnega mesta ilegalne poti, se pozovejo pred društveno razsodišče. Društva so dolžna take slučaje raziskati in predložiti sekciji z dokazi podprte konkretne predloge.

3. Od članov, ki se vse leto ne udeležujejo društvenih zborovanj, naj zahteva društveni odbor opravičila. Ako tej zahtevi ne zadoste, naj se proti njim postopa po pravilih in poslovniku. Društva naj vodijo evidenco o vzrokih abstinenec.

4. Vsa mesta na deških osnovnih šolah po mestih naj se v bodoče prvenstveno od- dajo moškim proslencem.

5. Pri oddaji učnih mest v mestih s sred- njo šolo naj se predvsem upoštevajo družin- ski očetje, ki imajo za srednjo šolo godne otroke.

6. Delitev sreskih društev naj se izvrši le v sprazumu z dotičnimi društvi.

7. Narodnim poslancem in senatorjem iz Dravske banovine naj se pošiljajo naši stan- ovski listi, da bodo točno informirani o naših težnjah in zahtevah.

8. Sekcija naj pošlje senatorjem in nar- odnim poslancem spomenico s predlogom, naj bi se prosvetni referat opredelil na gotove gg. poslance, s katerimi bi bila sekcija v stiku v svrhu sporazumnega sodelovanja pri prosvetnih in šolskih vprašanjih.

Odobrena stališča k blagajniškemu poročilu.

1. Društva, ki imajo rezervo, naj naka- žejo blagajni sekcije primerno naplačilo za članarino, ki jo je poravnala sekcija na za- htevo I. O. centrali v Beogradu za vse svoje članstvo vnaprej.

2. Črtnje članov, ki ne izpolnjujejo svoj- jih materialnih obvez, naj izvedejo sreska društva po lastni preudarnosti.

Debata k poročilu o tisku.

Tov. Hočevar izjavlja, da prinaša »Naš rod« skoraj izključno gradivo za višjo stopnjo osn. šole, dočim je nižji stopnji odmerjen preskromen količek. Tudi za otroke nižjih razredov bi moral prinašati naš mladinski list več čtiva. Zlasti pa je nezadovoljen z ilu- stracijami. Slike so slabe, tako da otroci od njih nimajo nikakega estetičnega užitka. V podkrepitev svoje trditve je navedel primer, da je ugajal polovici otrok v razredu najbolj smučar na reklami. Za vzgled navaja ino- zemске mladinske knjige in njihove ilustra-

cije in ugotavlja, da je naš otrok v svojem estetičnem presojanju tak, kot sta češki in nemški.

Na kritiko tov. Hočevarja utemeljuje urednik Ribičič svoje stališče:

»Naš rod« ni zadeva ne urednika, ne od- bora »Mladinske Matice«, ne sekcije, temveč je zadeva vsega učiteljstva. Vse učiteljstvo je dolžno sodelovati pri tem. Kdor ne more s prispevki, pa more s predlogi in kritiko. Zato pozdravlja kritiko in si želi, da bi pri- našal »Učit. Tovariš« čimveč misli o »Na- šem rodu«. Kritika pa bodi utemeljena in ne pavšalna. Pavšalnih, splošnih kritik čuje sam dovolj.

List ni namenjen le enemu delu otrok, temveč vsem od 7. do 14. leta. Ako bi bil urejevan tako kakor Cicibanov rod, bi bil le za otroke do 3. razreda. Vsebina lista se ne more omejiti le na časovno obzorje. Otroci si mora s čitanjem razširiti obzorje in svoj besedni zaklad.

Sam tega ne bo zmož. Zaradi tega je napačno stališče nekaterih učiteljev, ki sma- trajo, da so se storili dovolj, če so list raz- delili med mladino in prepustili mladini, da si pomaga kot more.

Kjer učitelj(ica) list v šoli uporablja kot pomožno čtivo, najde v listu gotovo kaj pri- mernega za stopnjo svojega razreda. Ti učitelji(ce) se ne pritožujejo tako zelo kot prvi.

Z ilustracijami je težko. Nimamo še do- voljnega števila slikarjev, ki bi se posvetili izključno mladinski literaturi. In se v dogled- nem času tudi ne bodo iz gmotnih ozirov.

Čas ne dopušta temeljite razprave, zato predlaga urednik ponovno, da se otvori v »Učit. Tovarišu« debata o »Našem rodu«, ki bo listu le koristila.

H koncu se oglasi tovariš Kokolj, ki iz- javlja, da so na njegovi šoli ilustracije Na- šega roda otrokom silno všeč in njemu tudi ter utemelji svoje stališče.

Sprejme se sklep: Vsi nedostatki naših mladinskih publikacij naj se javijo odboru Mladinske Matice, ki bo skušal odpraviti, kar je slabega. Kritike o »Našem rodu« in drugih mladinskih publikacijah naj se pošljejo uredništvu U. T. v objavo.

Predlogi sreskih društev.

Z ozirom na skopo odmerjeni čas je zbor sprejel predlog, da se vrši 5. točka dnevnega reda, t. j. razprava in sklepanje o razposla- nih okrožnicah, istočasno s razpravo o pred- logih sres. učit. društev, ki se v mnogih pri- merih naslanjajo na okrožnice.

O predlogih sres. učit. društev je poro- čal tov. Metod Kumelj. Zbor je pritrtil sle- dečim predlogom:

1. Pri ocenjevanju učiteljstva naj se vpo- števa predvsem delo v šoli, šele potem naj prihaja v poštev izvenšolsko delo. Organizacija naj posreduje na merodajnih mestih, da se učiteljstvo ne bo sililo k izvenšolskemu delu, za katero ni usposobljeno.

2. Sekcija naj napravi na bansko upravo vlogo za dosego poenostavljenja šolsko upravnega poslovanja.

3. Predlog glede ustanovitve odseka za učitelje-esperantiste se odstopi v sklepanje banovinski skupščini.

4. Sekcija naj napravi vlogo na ministr- stvo prosvete, da se obnovi določba glede stalnosti učiteljstva.

5. Vsi predlogi sres. učit. društev glede štednje pri organizaciji se odstopijo nadzor- nemu odboru.

6. Sekcija naj podvzame ponovno potreb- ne korake pri merodajnih oblastih, da bodo neporočene učiteljice pri nameščanju v enaki meri upoštevane kot poročene.

7. Predlog, da se oprosti upokojeno učiteljstvo prejemanja »Popotnika«, se odstopi skupščini.

8. Vprašanje reorganizacije »Popotnika« v smislu dopisa banske uprave se odstopi skupščini v pretrës.

9. Predlogi glede vrnitve vplačanih pri- spevkov za stavbno zadrugo v Beogradu se odstopijo Gospodarskemu svetu.

10. Sekcija naj pokrene potrebne korake, da ostane na srednjih šolah nedeljen pouk.

Predlogi sreskih učit. društev glede sta- narine so rešeni z ukrepi sekcije, o čemer smo obvestili sreska učiteljska društva s po- sebno okrožnico.

Radi odhoda društvenih predsednikov je postala seja izrednega zbora ob 17% ne- sklepečna, zaradi česar jo je predsednik tov. Dimnik zaključil in se zahvalil za udeležbo.

V razpravo zato niso prišli predlogi sres. učit. društev o razmerju organizacije in njenega tiska do izvenorganizačnih učitelj- skih društev, ustanov i. dr.

Bomo, ali ne bomo?

Tako konča tovariš A. Podjavoršek svoj članek v »Učit. Tov.« od 7. jan. 1932 glede zidanja Učiteljskega doma v Ljubljani. Pa so se oglasili uslužbenci poštarske stroke: »bomo«, namreč »Poštni dom«, saj čitamo v Poštnem Glasniku nastopno:

»Loterija za zgradbo Poštnega doma je izpadla nad vse pričakovanje dobro. Od 20.000 srečk je bilo prodanih 19.737, tako da je ostalo neprodanih samo 233 srečk, a 30 se jih je izgubilo, in sicer številke 1121 do 1140, 5176 do 5180 in 10.756 do 10.760. Pač sijajno! Zato je tudi sijajen denarni učinek. Danes sičar še ne moremo s sigurnostjo določiti vsote čistega dobička, ker še ne vemo, koliko dobičkov ne bo dvignjenih, vendar lahko že zdaj trdimo, da bo nesla loterija do 120.000 dinarjev čistega dobička za Poštni dom.

Iz teh števil je razvidno, da so funkcio- narji Poštnega doma, katerim je bila pover- jena izvedba loterije, svojo nalogo odlično izvršili. Predvsem pa je ta krasni uspeh za- sluga naših marljivih podeželskih tovarišic in tovarišev: upravnikov, pogodbenih poštarjev, pismonoš in posameznih p. t. t. uslužbencev, saj so z neverjetno požrtvovalnostjo prodali tri četrtine vseh srečk. Brez njih bi loterija ne uspela, zakaj treba je pomniti, da se je igrala prva poštarska loterija v času najhujše gospodarske krize in silnega pomanjkanja denarja.

Kdor ni imel s stvarjo opravka, si ne more predstavljati, s kakšno idealno vneto so se lotili zadružniki koj spočetka razpra- daje srečk, kako so že prve tedne začeli nakazovati denar za prodane srečke in naročali nove, kako točno so predlagali račune in obra- račune ter kako so vobče brezhibno sodelo- vali. Dežela je bila tista, ki je prva dala upravi Poštnega doma pogum in trdno vero v dober izid započete akcije.

Tako uslužbenci poštne telegrafske stro- ke. Grafiki so nas že prehiteli z impozantnim domom na koncu Miklošičeve ceste. Poštariji tudi hite ustvariti vse pogoje za zgradbo last- nega doma. In mi učitelji? Dolgo, dolgo vrsto let se že pripravljamo. Začeli smo prvi zbi- rati sredstva za lastni dom, pa bomo med zadnjimi. Smo dobri gospodarji — za druge

in kulturni delavci — za druge. Sami sebi torej ne znamo gospodariti. Ponosni smo na našo stanovsko organizacijo, stavijo jo za vzgled drugim stanovskim udruženjem. In vendar smo gospodarsko tako majhni. Le priznajmo si odkrito. Za druge znamo dobro gospodariti, sebe pa pozablamo. Stanovska organizacija in ostale učiteljske ustanove uživajo gostoljubje tuje strehe. Par učitelj- skih generacij že zbira sredstva za lastni dom, in vendar se učitelj-idealist težko od- loči, da bi mislil na se, na svoje drage.

Iz dremavice nas je poklicala s plemo- nito gesto Učiteljska tiskarna z velikodušnim darom zemljišča za dom. Tovariši, temelj imamo, zidajmo! Vsi pogoji so dani. Tudi sredstva za postopno uresničenje stavbnega programa imamo. Kako, kje sredstva, ali je mogoče? Da, tovariši, sredstva. Imamo do- volj sredstev, da takoj pristopimo k realizi- ranju postopnega zidanja.

Prvi trakt stavbe bo stal okoli milijon dinarjev. Menda blizu 700.000 Din premore zadruga Učiteljski dom. No, in dalje? Poj- dimo po poti poštarjev. Okoli 3000 nas je po številu. Vsakdo izmed nas prevzame 10 srečk loterije po 10 Din. Jih razpeča ali pre- vzame sam, prosto mu. In 200.000 Din je za dom zbranih. Zadrugnikov šteje zadruga Učiteljski dom tristo. Zadrugni delež znaša 100 Din. Se 1000 zadrugnikov, zavednih to- varišev in tovarišic, ki jim je pri srcu lastni dom, potrebuje zadruga. Nekaj bodo dale še obresti od glavnice, nekaj bo nepričakovanih dohodkov in glavnica nad milijon dinarjev je pripravljena.

Na delo, tovariši in tovarišice, prav vi za naš dom. Ne dopustite, da zopet zadrem- ljemo. Gospodarski svet, kateri se sestane v kratkem, pa naj s svojimi sklepi omogoči, da pristopimo takoj k intenzivnemu delu za naš dom, da nudimo lastne prostore stanov- ski organizaciji, našim gospodarskim usta- novam in nam samim. Tovariši predsedniki, zborovanja naših društev naj bodo v letu 1932. posvečena zgradbi lastnega doma, ka- kor je bilo sklenjeno na zadnji skupščini.

Na svojem in v svojem bomo. Na delo, zidajmo!

Uspehi delovne metode v prirodoslovju.

Zaradi primerjanja uspehov v stari for- malni metodi in novi samodelavni metodi je napravil inspektor dr. O. Kriebel poizkuse v meščanski šoli v tišnovskem srezu na Mo- ravskem.

Leta 1929. je bil navzoč pri pouku v pri- rodopisu pri učni sliki, ko je bil učencem podan pregled kremenjaka. Postopek je bil večinoma dogmatičen v obliki predavanja. Učitelj je pokazal učencem poedine vrste kremenjaka, govoril o njihovih lastnostih in končno napisal na tablo pregled, katerega so si učenci prepisali v svoje beležnice. Točno po enem mesecu in nato zopet čez en četrt leta je obiskal dr. Kriebel ponovno isti razred, razdelil učencem listke papirja ter naprosil učence, naj na listih naznačijo pregled kremenjakov, kakor so se pred enim mesecem, oziroma pred tremi meseci učili. Učencem se ni bilo treba podpisati, prepisovati niso mogli in pred oddajo listka so si lahko izvršeno delo prečitali. Rezultat je bil sledeč: po preteku enega meseca si je dobro zapomnilo predelano tvarino o kre- menjakovih zvrsteh 18%, srednje dobro 48% in slabih izdelkov je bilo 32%; po pre- teku četrta leta pa je bilo dobrih nalog 0%, srednje dobrih 38% in slabih 62%.

Nasprotno temu pa je bil v istem raz- redu napravljen poizkus s podobno temo, pri kateri se je posluževalo delovne metode. Učna slika je bila o temi: razne hribine. Učitelj je peljal svoje učence v najbližjo šolsko okolico. Na različnih mestih so opa- zovali učenci hribine iz permske dobe: peskovec, skriljavec, kremenjakov prod, uma- zan od vodnega železnega blata, filit itd.

To, kar so učenci zunaj spoznali, se je še v šoli izpopolnilo z raznim skupinskim delom in raznimi vajami v spoznavanju rudnin, katerih učenci niso opazili ali našli. Nato se je vršilo tolčenje, rezanje, sekanje teh rudnin, natančno opazovanje barv in drugih posebnosti. Nato so se vršili še na- slednji poizkusi in razgovor o pridobivanju teh rudnin; ako so gorljive, ako se talijo in drugo. Vse to so seveda izvrševali učenci sami pod vodstvom učitelja. To so učenci delali ¼ ure, vsaka skupina je povedala lastnosti rudnin, ki jih je dobila v premo- trivanju. Nekateri učenci so si te zanimivosti zapisovali ali celo narisali. Učitelj pa je združil vsa ta opazovanja učencev v eno ce- loto in sedaj podal pregled o različnih hribin.

Poizkus, ki ga je napravil omenjeni pe- dagog v istem času, kakor v prvem slučaju je pokazal sledeči rezultat: a) po enem me-

secu prav dobrih izdelkov 50%, srednje do- brih 34%, slabih 16%. — b) Po preteku ¼ leta: popolnoma dobrih 41%, dobrih 50%, slabih pa 9%.

Iz tega sledi, da učivo, predelano po delovni metodi, postane učencem takoj last- nina, ki ostane vedno svetla. Delovna me- toda podpira tudi razvoj učenceve inteli- gence in njegovo samodelavnost ter se, da zato ta metoda s pridom uporabljati pri po- uku prirodoslovja tudi na osnovnih šolah.

Po Lippertu — K. —

Splošne vesti.

— Popravek. V tajniško poročilo za sejo izrednega posvetovanja, ki je bilo objavljeno v zadnji števi »Učit. Tovariša«, se je vrnila neljuba pomota, ki jo danes popravljamo.

V šolsko upravno odseku deluje poleg navedenih tudi tov. Gregorič Vinko.

Poročilo o časnikarskem odseku je razu- meti takole: Njegovi člani so: urednik U. T. po položaju in tov. Ribičič, Supančič Drago, Zupančič Jože, Vodetova, ...

— Zahvala. Povodom 70. obletnice svo- jega rojstva sem prejel od svojih dragih tovarišev in tovarišic, milih prijateljev ter čislnih znancev toliko iskrenih čestitk in do- kazov simpatij, da mi je nemogoče, zahvaliti se v doglednem času vsakemu posebej. — Dovoljujem si zato tem potom izreči vsem, ki so se me spomnili, svojo najlepšo in naj- vdanejšo zahvalo, zatrjujoč jih svoje globoke vdanosti in neomejne zvestobe do smrti! — Na Dolu, dne 17. januarja 1932. — Anton Gnus.

— Jugoslovensko lekarsko društvo je na svojem XIII. kongresu v Novem Sadu pretre- salo tudi vprašanje duševne higijene mladine in je v zvezi s tem vprašanjem sprejelo sle- dečo resolucijo: 1. Radi doslednega vzgojite- ljevega stališča bi bilo treba pred otroci iskreno poudarjati, kaj je znanost ugotovila, do kje segajo njene pridobitve in kje so nje- ne meje. — 2. Vzgojo naj se uvaja v sklad med znanostjo in vero v besede pravem po- menu in naj se vedno teži za tem. — 3. Tru- ditelj se je treba, da se posveti največ pozor- nosti umetniški in estetični vzgoji mladine in da se spravi ta v sklad z resnico in dobro- to. — 4. Otroci naj se osvobodijo nepotrebne učne snovi. — 5. Pri važnih pedagoških refor- mah naj bi se vprašalo za duševno higijeno, ki se bo osnovalo na pobudo tega kongresa. — Jugoslovensko društvo za duševno higijeno se že snuje. Pripravljalni odbor je izvoljen. Za eventualne informacije se je obrniti na taj- ništvo Jugoslov. lekarskog društva, Beograd, poštanski pretinac 310.

NOVI ZVEZKI ZA OSNOVNE IN VIŠJE NARODNE ŠOLE.

Solskim upraviteljstvom in učiteljstvu narodnih šol priporoča Učiteljska tiskarna, da nabavijo nove zvezke za osnovne šole za svoje šole in razrede, ker so ti zvezki izdelani po predpisih, kakor jih je ugotovila komisija v ministristvu prosvete v Beogradu za sestavo enotnih zvezkov.

- Zvezki so sledeči:
1. Lepopisnice z napisanimi vzorci. (Rjav ovitek.)
 2. Lepopisnice brez napisanih vzorcev. (Rjav ovitek.)
 3. Lepopisnice z napisanimi vzorci v cirilici. (Rjav ovitek.)
 4. Okrogla pisava.
 5. Pisanke in vezbanke. (Zelen ovitek.)
 6. Vezbanke za računanje. (Moder ovitek.)
 7. Risanke. (Siv ovitek.)

Vsi zvezki so izdelani iz najfinejšega pisalnega papirja ter opremljeni s pivnikom. Solska upraviteljstva in učiteljstvo naprošamo, naj opozore trgovce z zvezki, da naroče, ko jim poide zaloga dosedanjih zvezkov, le nove vzorce, da bodo tako polagoma uvedeni v vse šole enotni zvezki.

Solska upraviteljstva so prejela podroben propekt in opis zvezkov.

Uvedite nove zvezke v svoje razrede! Z uvedbo teh zvezkov koristite tudi svojemu stanu, ker podpirate svoja stanovska podjetja!

Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

— Sekcija JUU nujno rabi stare, predvojne učne načrte od eno- do osemrazrednice. Tovariši, ki jih ne potrebujejo več, naj jih pošljejo sekciji. Stroške sekcija rada povrne. Tovariši, pobrsajte malo po stari krami, ker vam itak načrti ne koristijo, nam pa nujno služijo.

— Kataster in službeni vpisi o izvenšolskem delovanju učiteljstva. Solska upraviteljstva opozarjamo, da je banska uprava termin za predložitev podaljšala do 1. aprila 1932.

— Kataster in službeni podatki. Pri naročevanju teh tiskovin se dogajajo očitne napake. Zato sporočamo vsem cenj. naročnikom: Kataster (prosvetno gospodarskih ustanov in potreb poednih šolskih okolišev) se potrebuje za šolo samo, odnosno za njen okoliš in sicer za vsako šolo, veliko ali malo, v treh izvodih. Službene podatke (o prosvetnem, gospodarskem in javnem udejstvovanju) pa potrebuje vsaka učna oseba kot priložnost za svoj Uslužbeni list, torej tri izvode za vsako osebo. N. pr.: Trirazredna šola s 3 učitelji bi potrebovala 3 katastre in 9 Službenih podatkov. — Po tem naj se ravnaajo naročila.

— Na drž. moškem učiteljskem v Ljubljani se prične praktični učiteljski izpiti dne 8. februarja 1932 ob 8. uri. Pravilno opremljene prošnje se naj vložijo po službeni poti vsaj do 30. januarja. V jeseni zavrnjeni kandidati morejo ponoviti izpiti v aprilovem terminu, ki se prične dne 11. aprila. Tem kandidatom ni treba vlagati prošnje.

— Na drž. ženskem učiteljskem v Ljubljani se prične praktični učiteljski izpiti (pismeni) dne 8. februarja ob 8. uri. Pravilno kolokovane in opremljene prošnje za priпуск k izpitu naj se vložijo po službeni poti do 30. ja-

nuarja. Kandidatke, pri zadnjem izpitu zavrnjene, morejo izpiti ponoviti v aprilovem terminu, ki se prične 11. aprila ob 8. uri. Tem ni treba vnovič vložiti prošnje za priпуск k izpitu.

— Iz Slovenske šolske Maticе. V »Učit. Tovarišu« z dne 14. t. m. je bilo objavljeno o zborovanju ptujskega učiteljskega društva poročilo, v katerem stoji med drugim: »Člani sreskega društva Ptuj pa vztrajajo pri svojem prvotnem sklepu, da tako dolgo nočejo biti člani SSM, dokler se članarina ne zniža na svoje prejšnje stanje.« — Ker bi utegnili ta notica vzbuditi malodušje med člani Slov. Šol. Maticе po drugih srezih, ugotovljam na podlagi pravkar prejetega članskega seznama, da je za leto 1931. prijavljenih Sl. Šol. Maticі iz Ptujkega sreza 158 članov in je s tem prično doseženo v tem srezu število članstva prejšnjih let. — V Ljubljani, 18. januarja 1931. Pavel Plesničar, blagajnik Slov. Šol. Maticе.

— Fašistične večerne šole na Goriškem. Dobro je našemu učiteljstvu znano, na kak način je zatrl fašistični režim jugoslovensko šolstvo na Goriškem in v Istri. Vse učiteljstvo teh šol je bilo pregnano in ker italijanska šola ne vrši svojega raznarodovalnega dela dovolj hitro in uspešno, otvarjajo fašisti še posebne večerne šole. Ze l. 1930. je bilo ustanovljenih 28 takih šol, a letos je naraslo to število na 75 in kot pišejo italijanski listi, obiskuje te šole 1875 učencev in učenk. — Fašisti si sploh mnogo prizadevajo, da bi potujčili naš narod v Primorju, toda zaman bodo poitalijančena imena in tudi večerne šole ne bodo iztrgale iz prs našega naroda ljubezni do svojega naroda in materinega jezika.

— † Major Joža Zupančič, naš bivši tovariš, sedaj pilot-lovec, je pred prazniki v Beli Crkvi nenadoma umrl. Rojen v Idriji je študiral v Ljubljani, kjer je leta 1915. tudi maturiral na učiteljskem. Par mesecev je učiteljeval v Grahovem pri Cerknici, odkoder ga je bojna vihra dvignila in premetavala po vseh znanih bojnih poljanah. Uživel se je popolnoma v vojaško življenje, zato se ni več posvetil učiteljskemu stanu. Postal je izboren pilot in kot tak je dobil pri raznih tekmah več tu- in inozemskih prvih odlikovanj in nagrad. Vojaške oblasti so spoznale njegove izvanredne zmožnosti, zato so ga poslale v Francijo v nadaljnjo izpopolnitev. Ko se je vrnil v domovino, je bil prideljen kot učitelj in instruktor raznim vazduhoplovnim edincem. Na nekem lovu si je pa s slamnato bilko zastrupil kri v zobni desni; po par dneh je legel v grob star komaj 37 let. Pokopan je bil v Petrovaradinu. Zapuščila mlado vdovo in petletna sinka-dvojčica. Pokojni je bil brat našega tovariša Janeza in tovarišice Francke, mladinske pisateljice (v Italiji) ter stric učiteljice Vide in Nataše. Pokoj njegovi duši, sožalje njegovim ostalim!

— † Jakob Stante. V nedeljo, dne 10. januarja t. l. je sprejelo celjsko pokopališče med svoje zemeljske ostanke upok. nadučitelja Jakoba Stante-ja. Vse njegovo življenje je bilo združeno z imenom: Blagovna. Ta šola v St. Jurjski občini je bila nad 50 let ena tistih samotnih tihih šol, kamor ni sililo mnogo učiteljev, ker je bilo tamkaj odločeno, da živi učitelj le mladini, narodu in svojemu notranjemu jazu. Ze okolica, vsa mirna, tiha, odsevanjača se v velikih, skoro jezerom podobnih

ribnikih, s temnimi, neskončnimi gozdovi v ozadju, daje človeški duševnosti svoj pečat: bodi spokojen, resen pa v srcu blag. In takšen je bil pokojni Stante vso dolgo pot svojega življenja.

Živel je delu v najširšem pomenu besede; sebične zabave in odmora tudi v pokoju ni poznal. Najtrajnejši spomenik si je postavil z novo šolo, ki je zrasla na njegovo pobudo in z veliko uporabo njegovih energij.

— Konservatorijski profesor g. Karol Jeraj je ustanovil v glasbeni šoli Narodnega železničarskega glasbenega društva »Sloga« v Ljubljani mladinski orkester na orglice. V bližnjih dneh bo nastopil s tem orkestrom v raznih krajih naše banovine, da pokaže mladini, učiteljstvu in staršem, kolike važnosti more biti tak orkester za glasbeno izobrazbo naše mladine. Prva koncerta se vršita v nedeljo 24. januarja t. l. in sicer ob pol 16. v Smartnem pri Litiji, ob pol 20. v Litiji, oba v sokolskih domovih. Naj učiteljstvo ne zamudi te prilike, slišati najnovejši način glasbenega šolanja in naj bi tudi mladina polnoštevilno prisostvovala tema koncertoma.

MIROSLAVA LEITGEB

LJUBLJANA, JURČIČEV VAG ŠTEV. 3. izdelovanje ročnih in strojnih vezov. Predtiskarija in izdelovanje šablon. Založnik DMC in vseh potrebščin za vezenje in predtisk.

Učiteljski pravnik.

OD KDAJ PRIPADA VIŠJA OSNOVNA PLAČA.

— Aktivni uradnik N. N. je prošil za priznanje 10. stopnje osnovne plače od dne 21. marca 1931. dalje, ker je dne 20. marca 1931. izpolnil 27 službenih let, vračunljivih za priznanje osnovne plače. Njegovo prošnjo je finančno ministristvo odbilo, nakar je imenovan vložil tožbo na državni svet, ki je razsodil, da je izpodbijana odločba finančnega ministristva nezakonita, zaradi česar jo je razveljavil. Utemeljevanje te razsodbe št. 36.029/31 od 9. oktobra 1931. je načelno zanimivo, zato ga v naslednjem podajamo:

»Po čl. 47. uradn. zakona iz leta 1923. je pomaknitev na višje stopnje osnovne plače avtomatska in se izvrši po treh letih, katere je uslužbenec prebil na nižji stopnji. In ker je tožitelj na 9. stopnji osnovne plače dovršil tri leta dne 21. marca 1931., in ker je tega dne veljal uradniški zakon iz leta 1923., je moral biti na podlagi čl. 47 tega zakona pomaknjen na 10. stopnjo osnovne plače.

Vprašanje, od kdaj naj bi se tožitelju izplačevala osnovna plača 10. stopnje, je ločeno od njegove pravice do 10. stopnje, katero si pridobi avtomatski, zaradi česar ga ni bilo mogoče zavrniti, ko je zahteval, da se mu prizna pravica do višje stopnje.

S tem je državni svet razsodil, da vprašanje pripadnosti višje osnovne plače navzlic določbi 2. odst. § 106 prejšnjega uradniškega zakona, ki določa, da se ob napredovanju izplačuje višja položajna plača (po kesnejše splošno uveljavljeni praksi glavne kontrole in državnega sveta tudi osnovna plača), ni odvisno od tega, da je dan izplačila te višje stopnje padel že v dobo, ko prejšnji uradni-

ški zakon ni bil več v veljavi, kakor je tolmačilo finančno ministristvo. Važen je torej samo datum dospelosti pravice do višje stopnje, ta je pa v našem primeru še v času veljavnosti starega zakona. — Naš Glas.

— § Rodbinska pokojnina — vštete let. Državni svet je z razsodbo Br. 42.327/31 z dne 25. XI. 1931. odločil, da se štejejo za odstotke pri odmeri rodbinske pokojnine po § 139. U. Z. le cela leta; določba 4. odstavka § 129., t. j. začeta polovica leta se šteje za celo, velja le pri odmeri osebne pokojnine.

— § Napredovanje po skupinah. Ker nekaterim tovarišem še ni jasno, kako se vrše napredovanje po skupinah, naj končno še enkrat pojasnimo to zadevo dodatno k pojasnilu v »Učit. pravniku« — Uč. Tov. št. 10. in 21. ter v Roč. Kat. str. 61.

Napredovanja po skupinah in period. poviških se ne vrše na podlagi službene dobe, ki jo ima uslužbenec, temveč na osnovi efektivne dobe, ki jo je prebil v skupini po zakonu iz l. 1923., po kateri je bil preveden 1. aprila 1931!

Ker je ravno zaradi tega dejstva nemoogoče sestaviti tabelo, iz katere bi bilo razvidno, kdaj posameznik napreduje, smo že opetovano poudarjali, da veljajo za napredovanja po položaju določbe § 49., ki pravi:

Za prestop iz X. v IX. in iz IX. v VIII. skupino mora prebiti uradnik 4 leta, za prestop iz VIII. in višjih skupin pa 3 leta efekt. službe v isti skupini. Iz tega sledi: Kdor je prebil v III./3. skupini, ki odgovarja sedanjemu X. skupini in v II./4. ter III./2. skupini, ki odgovarja IX. skupini, od datuma napredovanja 4 leta, ima pravico prositi za višjo skupino, t. j. prvi iz X. v IX., drugi iz IX. v VIII. skupino. Dalje: kdor je v II./3. skupini, ki je sedanja VIII. skupina, 3 leta, ima pravico za napredovanje v VII. skupino ter kdor je v II./2. skupini (VII. skupina) 3 leta, ima pravico prositi za VI. skupino, ali: 1. kdor je napredoval v bivšo III./3., II./4. in III./2. skupino pred 1. jan. 1928., je prebil do 31. decembra 1931. nad 4 leta efekt. službe v skupini in lahko zaprosi za višjo skupino; 2. kdor je napredoval v bivšo II./3. in II./2. skupino pred 1. jan. 1929. je prebil do 31. decembra 1931. nad 3 leta efekt. službe v skupini in lahko zaprosi za višjo skupino.

Tovariši(ce) upravitelji! Izpolnite tiskovino »Prevedba« na li. strani »Pregleda dospelosti poviškov« in dobite v predzadnji rubriki: »Dobi pravico do višje skupine« datum za napredovanje, ako upoštevate določbe § 49., t. j. v III./3., III./2. in II./4. (XIX.) po 4 leta, v II./3. in II./2. (VIII. in VII.) po 3 leta.

Osebne zadeve.

— i Prevedeni so za učitelje odnosno učiteljice v IX. položajni skupini naslednji učitelji-pripravniki: Bajde Viktor v Lučah, Elizabeta Zavrtnik v Šenkovem turnu pri Kamniku, Vera Kaje pri Sv. Juriju ob južni železnici, Darinka Čebulj v Mokronogu, Marija Kincič v Gederovcih pri Murski Soboti, Karolina Pahor v Zagorju ob Savi, Karel Prah v Svetinjah, Viljem Bolterar na Jezerskem, Marija Majer-Šober v St. Rupertu, Zupan Jožef, učitelj v Zetalah, Angela Ulaga, otroška vrtarica v Šoštanjju, je prevedena v 10. uradniško skupino.

LISTEK

† Anton Porekar.

Dne 25. decembra lanskega leta, torej uprav na Sveti dan popoldne smo položili v Mariboru v hladno gomilo zemeljske ostanke enega naših najstarejših in najuglednejših tovarišev, upokojenega nadučitelja Antona Porekara. Komu ni znano ime Porekar! Tega moža niso poznala samo brda Slovenskih goric, kjer je deloval kot učitelj skoraj pol stoletja — ime njegovo je slovelo med učiteljstvom po vsem bivšem Spodnjem Štajerskem, Kranjskem in Primorskem, in kakor poje pesem, da »Slovan povsod brate 'ma«, tako lahko trdimo, da je pokojni Porekar imel povsod znance, prijatelje in brate, zakaj on ni bil samo izvrsten pedagog, vzor učitelja in prosvetnega delavca, ki je vzgojil mnogo generacij v ugledne gospodarje in v čislane ter visoko naobražene inteligente, marveč Porekar je bil tudi izvrsten družabnik, ki je bil radi svojega dobrodušnega humorja povsod dobrodošel.

Če je prišel Porekar v družbo, se ga je vsakdo razveselil, dobro vedoč, da bo njegova prisotnost dvignila družbeno razpoloženje.

Zaradi njegovega čistega tenorja, ki si ga je ohranil do poznih let in pa veselja do petja v občeh, so mu nadeli naziv »humski slavček« in zaradi neke humoristične pesmi, ki jo je zelo rad pel, se ga je prijel šaljiv naslov »doktor Brn«. Kot svoječasni poročevalec o učiteljskih zborovanjih se je tudi sam večkrat podpisal BRN.

Rodil se je Anton Porekar dne 6. maja 1854 pri Mali Nedelji blizu Ljutomer, kjer je bil njegov oče zdravnik. Študiral je gimnazijo v Mariboru ter posecal potem nekaj časa v Innsbrucku medicinsko fakulteto, ki je pa ni dovršil. Po dodeluženih vojaških letih je vstopil v mariborsko učiteljsko ter položil ondi leta 1881. maturo. Nato je služboval na večih krajih bivše Spodnje Štajerske — Ormož, Rogatec, Petrovce, okolica Ptuj — kot učitelj. Leta 1888. pa je bil imenovan za nadučitelja na Humu blizu Ormoža, kjer je služboval celih 36 let, t. j. do leta 1924., ko je stopil v pokoj.

Na Humu je deloval v vsestransko korist ljudstva, ki ga je zelo čislalo, rekel bi, oboževalo, zakaj tukaj ni bil samo učitelj otrokom, marveč i ljubezniv svetovalec in prijatelj ljudstvu, ki se je zatekalo k njemu v vseh potrebah. Za svoje velike zasluge v šolstvu, gospodarstvu in za svoje uspešno delovanje v prosep občine Hum je bil Porekar leta 1912. imenovan za častnega občana humskega.

Kakšno razmerje je vladalo med humskim ljudstvom in pokojnim Porekarjem, o tem pričajo te-le kratke vrstice, ki sta jih priobčila lista »Slovenec« z dne 3. januarja t. l. in »Slovenski Gospodar« z dne 6. januarja t. l. in ki slove: »Na predbožični in božični dan so naznanjali humski zvonovi, da je v Mariboru umrl nepričakovano nekdanji humski nadučitelj Anton Porekar. Če je kdo toliko časa bival in deloval med ljudstvom in za ljudstvo kot pokojni Porekar, ki je bil učitelj na Humu od leta 1888., dokler se ni pred par leti preselil kot upokojenec v Maribor, in če je kdo tako rad ustrezal ljudstvu kot on, ni čudno, da se ljudje ob njegovi smrti zavzemajo in rečejo: Bog mu daj svoj večni mir in svoje plačilo...«

Da je bil pokojni Porekar kremenit značaj in v vsakem oziru poštenjak ter požrtvovalen tovariš, o tem pričča dejstvo, da je bil mnogo let predsednik učiteljskega društva za ormoški okraj, ki ga je izvolilo tudi leta 1925. za svojega častnega člana in pred nekoliko leti ga je kralj odlikoval z redom svetega Save.

Kot narodno zaveden učitelj, ki je stal trdno na branik pravice slovenskega naroda, je pretrpel tudi hude boje. Naj omenim samo ono dobo, ko je bil od učiteljstva ormoškega okraja izvoljen za zastopnika v okrajni šolski svet, pa njegove izvolitve deželni šolski svet v Gradu ni hotel potrditi.

Kako mu je učiteljstvo v vsakem oziru zaupalo, kaže tudi dejstvo, da je bil več let odbornik Zveze slovenskih učiteljskih društev, v letih 1892.—1894. zavzemal v upravnem odboru celo 2. mesto predsednikovega namestnika.

V srečnem zakonu s svojo blago družico iz znane in ugledne rodbine Elsbacher v Laškem je preživel pokojnik 38 let. Vse svoje otroke — štiri sinove in eno hčerko — je vzgojil v strogo narodnem in naprednem duhu.

Porekarjev pogreb je bil tako veličasten, da lepšega ni imel do sedaj še noben učiteljski upokojenec, zlasti ne, ako ni umrl v kraju svojega službovanja. Od blizu in daleč so prihitali v Maribor njegovi stanovski tovariši, njegovi znanci in prijatelji, da izkažejo zadnjo čast blagemu pokojniku. Na pogrebu smo videli tudi precej ljudi iz Huma in Ormoža, istotako zastopniki hardskega gasilnega društva, katerega soustanovitelj je bil pokojni Porekar. Zalnega spreveda so se udeležili tudi člani vseh mariborskih sokolskih društev. Pevci pa so mu zapeli večno lepo »Vigred« in »Blagor mu«, na kar se je v krasnih v srcu segajočih besedah poslovil ob odprtem grobu tovariš Hren, naštevajoč zasluge tega uglednega, vzornega pionirja narodne prosvete.

Tako, dragi moj Tone, odpusti mi, da nisem mogel držati obljube ter Te obiskati v Mariboru še živega, kakor sem Ti bil to ob slovesu iz Huma obljubil — našel sem Te že mrtvega tam na božji njivi, kjer Ti naj bo počitek sladak po težki življenjski hoji. K.

Utrinek.

Prof. Antonu Lenarčiču.

Štirideset in pet nas je bilo, ko smo 1895. l. sedli v klopi, ki jih za nami že 36 let zasedajo naši sotrpini, in 20 nas je bilo, ki smo se pred 32. leti razpršili po širni domovini na razorana polja, nudeča nam trpkoga razočaranja na ozojena lica.

Tretji si, dragi Tone, ki Te je usoda večraj iztrgala iz naše pešice, kremenit, neupogljive od prvega do zadnjega dne, iztrgala od dela, od družine, brodolomno strte.

Težka slutnja me je pretresla, ko sem čul v svojo pisarno Tvoje ime, slutnja istine, nesrečne usode. Ni mi bilo več dano, da Ti pogledam v izmučeno lice, šel si prav mirno, ko sem pribrel iz svojega podgorskega domovanja, ki si mi ga pred 32. leti prostovoljno prepustil, umaknivši svojo prošnjo iz idealno prijateljskega nagnjenja.

Plemenit si bil kot dijak, sošolec, plemenit kot tovariš, učitelj našega zaroda, neprecenljiv kot oče, gospodar svoje družine.

S pisanjem in prepevanjem sem se ril skozi revščino svojega študiranja; do izmučenja utrujen, do izbruha krvi presiljen mi je jedva preostajalo misliti na učenje, na izde-

lovanje nalog. In ni nam bilo težko, vsaj si bil v šoli Ti, ki si imel vedno razgrnjena svoja dela, vedno pripravljen, da deliš svojo duševnost z nami, svojimi prijatelji.

Kadar smo se zoperstavili prevelikim obremenitvam — včasih so nas držali v šoli od 8. do 18. ure — si stal kolegijalno med nami, četudi si bil do dobora pripravljen. Nas so grajali, Tebe spoštovali, ker so cenili Tvoje plemenito tovarištvo.

Kjer si služil, si pustil za seboj tople spomine; Tvoj zadnji spoved je bil temu najlepši svedok. Prihitali so k Tebi vsi, prav vsi, ki so imeli kdaj priliko, da so Ti prodrli v globine Tvoje plemenite duše, preko mračnega Tvojega lica.

Imel si sina, in jaz ga imam, sošolca sva bila midva in prav tako onadva; cenila sva lepoto naših prelestnih planin Ti in jaz — in zopet ona oba. In prav isti dan sta se oba najina potomca namenila na planine, v kraljestvo Kozoroga. Otajala se je Tvoja volja, da si mu dovolil nevarni pomladanski pohod, ne tako moja, ki sem bolje poznal silo narave. Gromki plaz, zrušeno kamenje — in strte so bile tri duše, ona popolno, Tvoja je omagala včeraj, zadnji je usojeno, da hira še ob spominu vajinih obeh. Tragika življenja!

Nemirno si begal po svetu, najdragocenejša Ti je ostala pot k živi gomili in v one planine, ki so Ti ugrabile Tvoje življenje. Dvomim, da si v objemu planinskih vršacov, tajinstvenem miru in skrivnostnem šelestu prirode iskal lepote, uteh, ne, prepričan sem, da si begal za sirenami, ki so Ti iztrgale dušo, uničile Tvoj pokoj, Tvojo srečo. Nisi jih našel, a našle so one Tebe. Smilil si se jim. Niso Te zvale v svoje vratolomne globine, niso Te upropastile, kakor Tvojega sina, dihnilo pa so Ti kali večnega miru, nemotljivoga.

Turobno je donela pesem ob Tvojem grobu iz prsi njih, ki so Ti zagotavljali svojo ljubezen, svoje spoštovanje. Omečali so se akordi v svetel dur, vzplapolali med zvezde, in tedaj se mi je zazdelo, da je plamenček poslednjič zaplapolal, preden izdihne svoj kemični proces. Uprav tedaj si se zganil nad zvezdami Ti s svojo plemenito dušo, mi pa smo se z utisi turobnih akordov vrnili v svoje delavnice, ki jih bomo polagoma zapustili.

Težka zima bo legla na Tvoj grob, dragi Tone, prve poletne dni pa bo pokrilo Tvojo gomilo planinsko cvetje, ki Te z njim ovenča Tvoj podgorski Jože.